

De Tweede Kamer

**Aan de dames Dilan Yesilgöz en Rianne Letschert en de heren Henri Bontenbal en Rob Jetten,
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie**

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Geachte mevrouw Letschert,

Wij werken samen in de Lokale Democratie Coalitie en maken ons grote zorgen over de kwetsbaarheid van onze democratie. We zien antidemocratische bedreigingen van buiten, maar ook van binnenuit. Het vertrouwen in de Nederlandse politiek is laag, maar er is nog altijd grote steun voor democratische principes. Tegelijk zien we overal in Nederland initiatieven die als doel hebben democratische vernieuwing, vaak gestart door inwoners.

Dat betekent dat we aan de slag moeten om onze democratie weerbaar te maken. Maar vernieuwing is ook noodzakelijk. De urgentie is hoog. Daarom doen we als Lokale Democratie Coalitie drie voorstellen voor het nieuwe kabinet:

1. Een Deltaplan Democratie;
2. Een programma Versterking & en Vernieuwing Lokale Democratie;
3. Een programma Weerbare vitale gemeenschappen.

Vanwege de aanstaande Gemeenteraadsverkiezingen en de samenhang met onze drie voorstellen reiken wij ook een Lokale Democratie Agenda aan.

1. Deltaplan Democratie

Democratie moet weer 'voor, met en van burgers' worden; responsief, open, inclusief/representatief en participatief¹. Dat vraagt om versterking van de democratische politiek, het bestuur, de rechterlijke macht, burgerrechten en maatschappelijke controle op de macht². We hebben een Deltaplan Democratie nodig dat in gaat op:

- Versterken en vernieuwen van de democratie;
- Formele democratische instituties maar ook op maatschappelijke democratie en democratisch burgerschap
- Democratisch bestuur maar ook een onafhankelijke rechtsstaat, wetenschap, journalistiek en poortwachters.
- Instituties maar ook (voorbeeld)gedrag;
- Andere vormen van zeggenschap in maatschappelijke vraagstukken
- Vanuit BZK, maar ook vanuit alle departementen, bestuurslagen en de samenleving.

2. Een Programma Versterking & Vernieuwing Lokale Democratie

Het kan anders. Lokaal is de kraamkamer en leerschool van democratische innovaties. Door de wethouder in Kaag & Braassem, de initiatiefnemer in Amsterdam-Noord, het raadslid in Hilvarenbeek, de corporatiedirecteur in Tilburg, de ambtenaar in Peel & Maas, de griffier in Oude IJsselstreek en de burgemeester in Zeist. Zij maken het verschil en bouwen aan nieuwe lokale democratische praktijken. De LDC pleit voor een nieuw stimuleringsprogramma ter versterking en vernieuwing van de *lokale* democratie:

- Een 'laboratorium' voor democratische vernieuwing: een netwerk van/voor pioniers, een infrastructuur voor ondersteuning van innovaties;
- Aandacht voor inclusiviteit, representativiteit, AI en digitale democratie, lokale (onderzoeks)journalistiek, jongeren en burgerschapsontwikkeling;
- Ontwikkelen van instrumenten als burgerberaden, (p)referenda, hybride democratie, buurt/burgerbegrotingen en maatschappelijke akkoorden;
- Lokale democratedialogen;

¹ [Naar een sterkere democratie | Raad voor het Openbaar Bestuur](#)

² [Notitie-Naar-een-sterkere-democratie-Democratie-Monitor-webversie-1.pdf](#)

- Een jaarlijkse Dag van de Lokale Democratie en een Lokale Democratie Monitor;
- Een onafhankelijk democratiefonds voor lokale vernieuwing;
- Uitvoering samen met NVvR, VNG, LDC-netwerk... en wetenschap

3. Programma Weerbare vitale gemeenschappen

In deze geopolitiek onrustige tijd moeten we investeren in onze weerbaarheid. Weerbaarheid is echter niet alleen een veiligheidsvraagstuk maar vraagt om een brede sociaal maatschappelijke aanpak. Maatschappelijke veerkracht ontstaat waar mensen lokaal samen verantwoordelijkheid nemen³. Dat betekent versterken van lokale gemeenschappen waar mensen samenleven. Wij roepen het nieuwe kabinet op om een programma te starten om deze gemeenschapskracht te stutten. Werk aan een overheid:

- Die niet tegen- maar meewerkt (deregulering);
- Als bescheiden en betrokken overheid luistert, samenwerkt, en kwetsbare groepen ondersteunt;
- Die investeert in opbouwwerk, ontmoetingsplekken en zorgzame buurten;
- Die het eigenaarschap van de gemeenschap respecteert, ruimte geeft en rugdekking indien nodig;
- Investeert in democratisch burgerschap door te investeren in de gemeenschap.

Een Lokale Democratie Agenda

De Lokale Democratie Coalitie richt zich primair op versterken van de **lokale** democratie. Met een netwerk van democratie-vernieuwers werken we aan een Lokale Democratie Agenda 2026-2030 voor gemeenten met zes bouwstenen:

1. **Versterking van (lokale) gemeenschappen.** Een weerbare democratie is geworteld in vitale lokale gemeenschappen⁴.
2. **Zeggenschap.** Meer democratie betekent meer lokale zeggenschap. Over dorpsplannen, buurtbegrotingen, wijkinvesteringen...
3. **Inclusiviteit.** Veel mensen hebben geen vertrouwen en voelen zich niet gerepresenteerd. Dus moeten we veel beter aansluiten bij jongeren, kwetsbaren, mensen die zich niet gehoord voelen. Bijvoorbeeld via loting.
4. **Tegenmacht.** Tegenmacht ontstaat door ondersteuning door een rekenkamer, ombudsman, een griffie en (burger)audits, een permanent burgerberaad, een correctief referendum en kritische lokale journalistiek. En een jaarlijkse dialoog over de Staat van de Lokale Democratie.
5. **Maatschappelijke democratie.** Vraagt om democratisering van sectoren als wonen, zorg, energie, onderwijs, ict, de publieke ruimte en de markt. Voorbeeld: energie waar 50% van de winst van windmolens wordt besteed door/aan de gemeenschap.
6. **Democratisch burgerschap.** Gaat om democratische ervaring, democratische waarden als onderdeel van Nederlandschap. Investeer in democratische leerscholen en ontmoetingsplaatsen. Democratie om trots op te zijn.

De Lokale Democratie Coalitie is een maatschappelijk initiatief van veertig betrokken burgers, die vanuit gedrevenheid werken aan de lokale democratie bij publieke, maatschappelijke of culturele organisaties.

Met Vriendelijke Groet,

Namens de Lokale Democratie Coalitie,

Drs. Ben van Essen

Voor meer informatie: zie <https://lokaledemocratiecoalitie.nl/>

Voor vragen/reacties: mail lokaledemocratiecoalitie@gmail.com

³ [Wat ons verbindt - Bouwstenen van een veerkrachtige samenleving | Sociaal en Cultureel Planbureau](#)

⁴ [Bewoners NPLV-gebieden overhandigen Wijkmanifest: 'laat ons meebeslissen!' - LSA](#)